

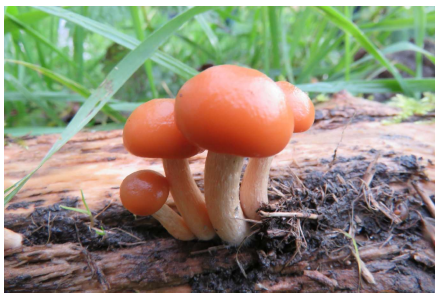
3e Oostvaartroute Winter 2024

17 november 2024

Het was een wandeling waar we op speelse wijze, van onze gidsen Linda en Ans, heel veel informatie kregen over het gebiedje waar we door heen liepen. We begonnen bij de Rijnenburgermolen . Deze molen uit 1722 verving de wipmolen die daarvoor op deze plek stond en die door brand verloren was gegaan. Hij stond te draaien toen wij er waren. Dat doet deze molen iedere dag. Hij zorgt daarmee nog voor wat stroming richting de Rijn in het restant van de Oostvaart. Het is een imposant geluid wanneer de wind vat krijgt op de van zeilen voorziene wieken van zo'n molen! Wipmolens, van verschillende kleur, domineerden tot ver in de 18^e eeuw dit landschap, als droogmakers en drooghouders. De rode stonden in katholiek gebied, de gele waren opleidingsmolens, de groene en zwarte stonden in protestantse polders.

Het gebied waar we doorheen liepen, ooit voor de jaartelling een nat deltagebied, raakte bebost met bomen zoals eik en beuk. Later, in de Romeinse tijd en onder invloed van een winderiger klimaat met lagere soorten als hazelaar en wilg. Hierdoor was er een uitgestrekt nat woud gebied ontstaan. Plaatsnamen als Hazerswoude, Zoeterwoude, Gelderswoude verwijzen daar nog naar. In de middeleeuwen wilde men dit woud bewoonbaarder maken. De graven van Holland verkochten hiertoe stukken land, zgn. "coopen", aan lijfeigenen, die in ruil voor bewoning het mochten bewerken. Plaatsnamen als Nieuwkoop en Boskoop stammen uit die tijd. Nog weer later ontdekte men dat niet alleen het hout als bouw materiaal, maar ook dat de bodem met zijn vele plantenresten, na afgraving en droging, zelf bruikbaar was als brandstof. Hierdoor ontstonden, vanuit lintdorpen als Aarlanderveen, Vinkeveen en Nieuwveen uitgebreide, lager liggende, ontveningsgebieden. Waar dit ontvenen zeer intensief gebeurde, tot op de zeeklei, ontstonden zeer diepe gebieden met water erin. Vanaf de 17^e eeuw werden deze met de wipmolens weer drooggemalen.

Het huidige landschap draagt, met het patroon van sloten en afwateringsvaarten zoals de Oostvaart, nog de stille sporen uit die tijd. Tegenwoordig nemen vooral de woonwijken van Hazerswoude, de spoorlijn Leiden-Utrecht (met sfeervolle onderdoorgangen) en de N11 en imposante windturbines een grote plaats in. Niettemin is er ontzettend veel meer te zien. Naar gelang het jaargetijde naast diverse plantensoorten zoals zuring (al dan niet met bladplekziekte veroorzaakt door het Zuringhaantje), klaver, dovenetel, smalle weegbree ook vogels, onder andere nu nog de Wilde eend, de Meerkoet, de Blauwe Reiger, en wat meer bijzondere soorten Kuifeend, Fuut (beiden altijd in het water want op het land kunnen ze zich , met hun verder naar achteren geplaatste poten niet voortbewegen) en recent ook de Waterral, rijen knotwilgen en een paar natte bosgebiedjes.

Je zou het misschien niet denken, maar hoe dunner- en dichter op elkaar staand de twijgen van de knotwilg staan, hoe kwetsbaarder hij is voor aantasting door vocht. Vandaar dat men vaak, om het jaar de bomen om en om snoeit om naast flink hout ook gezonde knotwilgen te behouden. De bosgebiedjes, restjes van wat ooit vroeger woud was, waren ook productiebosjes en werden aldus onderhouden. Tegenwoordig zijn het deels ook “natuurherstelgebiedjes” en is het beheer vooral

mechanisch en daardoor nogal rigoureuus voor wat betreft de omgang met bomen en lagere begroeiing. Maar op de bodem is een veelheid aan kleine paddenstoelen en zwammen te vinden. Zij fungeren voornamelijk als saprofyten (opruimers) van dode bomen. Voorbeelden daarvan zijn de Wimperzwam, het Waaiertje en de Grijszame Buisjeszwam. Ook zijn er symbionten die op - en met de boom leven. En er zijn nog parasieten, die van de boom leven en deze uiteindelijk te gronde kunnen richten. Voorbeelden daarvan zijn de Gele Bundelzwam en de Geweizwam. Daarnaast zijn er de nodige soorten mossen op de grond korstmosses die je in het bosje op bomen kunt vinden. Voorbeelden daarvan zijn het Gewoon Schildmos en het Groot Dooiermos. Dit alles leeft in een ongeschonden microgebied op- en in de bodem en op resten van bomen. Zij faciliteren door hun functie het uitgebreide bodemleven.

Veel soorten zie je pas als je rottende boomresten omkeert. Kun je voor de grotere natuur veel plezier beleven aan je verrekijker, zo openen in deze kleine leefwereld een loupe en een compacte spiegelreflexcamera met een geschikte chip daarin je ogen voor dit fascinerende onderdeel van onze ecosfeer. Kortom, het was een heel boeiende excursie. De gedoseerde, verdiepende informatie die Ans en Linda ons gaven was daarbij blikverruimend en hun enthousiasme en

bevlogen verteltrant en kennis van het gebied droegen daar helemaal aan bij.

Herman Rakers.